

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Nucleus Juris Canonici

Thenhaven, Bernhard

Coloniæ Agrippinæ, 1739

VII. De Institutionibus. D. 7. S. 2.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63382](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63382)

386 LIBER III. TITULUS VII.
lutum; item curare suppleri Missas per
longum tempus à Coadjuto omiffas, ad
quas ex fundatione obstrictus erat; ac eos
esse obligatos ad reparandas ædes bene-
ficiales ruinosas, quia beneficiati eas ex
redditis beneficii benè servatas suis suc-
cessoribus relinquere tenentur.

TITULUS VII.

De Institutionibus.

I. Juxta decantatissimam Juris Regulam
*Beneficium Ecclesiasticum sine institu-
tione Canonica obtineri nequit*; ubi per in-
stitutionem venit quævis provilio seu
concessio beneficii legitimè facta. Propriè
autem INSTITUTIO est concessio Canonica
(i. e. juxta Canones facta ab eo, qui legiti-
mam habet potestatem beneficii ad præ-
sentationem Patroni.) Intra quod tempus
factâ præsentatione debeat ea fieri, legibus
non est definitum, sed arbitrio Judicis re-
linquitur, ut ait *Corvinus L. 2. Tit. 33.* In
Constitut. tamen Pii V. *In conferendis* præ-
scribitur bimestre, ultra quod à die præ-
sentationis personæ ad beneficium cura-
tum juxta formam Trid. approbatâ col-
latio differri nequit; aliàs ad Superiorem
pro hujusmodi institutione obtinenda
præsentatus habet recursum. Estque vel
solum

solum *collativa Tituli*, quæ dat jus in re
 respectu beneficii patronati, uti præsen-
 tatio jus ad rem; vel *Auctorizabilis*, per
 quam simul datur præsentato ad benefi-
 cium curatum jurisdictio fori pœniten-
 tialis, & auctoritas exercendi curam ani-
 marum per Sacramentorum administra-
 tionem. Unde Institutio differt à COLLA-
 TIONE, quæ est concessio beneficii omnino
 libera, quando nimirum Collator pro suo
 arbitrio sine alterius præsentatione Cleri-
 cum ad beneficium vacans assumit. Item
 ab INVESTITURA (quæ accessorie consequi-
 tur Institutionem aut Collationem) tum
Reali, per quam institutus actualiter in-
 troducitur in possessionem beneficii sub
 certis ritibus juxta consuetudines loco-
 rum; tum *Verbali*, dum per verba cum
 traditione alicujus signi v. g. impositione
 byreti constituto datur facultas, v. g. ab
 Archidiacono, capiendi corporalem pos-
 sessionem vacuam beneficii per se vel per
 mandatarium, etiam laicum, cui id, cum
 sit meri facti, committi potest, juxta DD.
 per se loquendo. Vide sup. *Tit. 5. n. 12.*
 § 14. specialia hoc Titulo statuta sunt:
 2. 1. *In Decret. c. 5.* „Non amplius susci-
 piuntur in Monasterio Canonico-
 rum, atque Monachorum seu puellarum, nisi
 quantum in eo absque necessariarum re-

rum penuria degere possunt. Unde etiam Trident. *sess. 25. de Regul. c. 3.* decernit: „In Monasteriis & domibus tam virorum quam mulierum possidentibus, vel non possidentibus is tantum numerus constituatur ac imposterum conferretur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex consuetis eleemosynis commodè possit sustentari.

3. C. 3. „Pontifex reprobatur pravam consuetudinem, quòd Clerici Ecclesiastica beneficia sine consensu Episcopi Diocesis vel Officialium suorum (quod hoc de jure possunt) recipiunt, quia id à SS. PP. institutionibus alienum, & Ecclesiasticæ contrarium honestati. Hinc Ordinarius quoad jus instituendi habet pro se intentionem fundatam in jure communi; uti etiam Vicarii Generales, qui sine speciali Mandato Episcopi præsentatos instituere possunt, quia Institutio est actus jurisdictionis necessariæ & justitiæ non continens in se rationem gratiæ adeoque nullum per hoc Episcopo generatur præjudicium.

4. Nihilominus ex præscriptione, juxta c. 6. h. t. fundatione, consuetudine & personis Ecclesiasticis inferioribus competere potest Institutio, juxta DD. apud *Schmaltzgr. h. t. n. 10.* Nec obstat, quòd

Trident. *sess. 14. de Ref. c. 12.* dicat: „In casu
 fundationis aut dotationis etiam à laico
 factæ Institutio Episcopo & non alteri
 inferiori reservetur. *Nam* vel loquitur
 tantum de Institutione authorizabili, quæ
 hodie jure novo Tridentini *sess. 7. de Ref.*
c. 13. nulli inferiori, nequidem Archi-
 diacono, aliàs de jure habenti jus in-
 vestiendi, ullâ ratione competere potest,
 ut notat *Reiffenst. h. t. n. 38.* nisi fortè sit
 Abbas Monasterii exempti exemptione
 plenâ, i. e. unâ cum populo & Parocho
 in spiritualibus & temporalibus, ut ait
Leurenus P. 2. Q. 7. Vel illud Triden-
 tini juxta *Lacroix L. 4. n. 361.* intelligen-
 dum, nisi Episcopus consenserit ap-
 probando fundationem aliter factam de
 beneficio simplici vel curato, in quo
 meritò consentire debet, ne alii præfer-
 tum laici à fundationibus absterreantur.
 Prætereà ex privilegio vel commissio-
 ne Prælatorum jus instituendi potest
 competere Abbatissis; sic videmus, quòd
 in variis Ecclesiis sibi subjectis Clericos
 præsentatos instituant, aut etiam bene-
 ficia conferant, quia ipsis exercitium
 nonnullorum actuum spiritualis juris-
 dictionis externæ communicare potest,
 ex *Cap. 12. De Major. & Obed. L. 1. T. 33.*

n. 2.

5. Verum personæ merè laicæ, esto per privilegium Apostolicum possint instituire & institui, (quod concessum nonnullis Regibus; sic Præbendam habet in Ecclesia Legoniensi Rex Hisp. Pictaviensi & Cennomannensi Rex Gallia; in Aquisgranensi Rex. Rom. ad S. Petrum in Vaticano Imperator, ubi Romæ fuerit coronatus) per nullam tamen consuetudinem aut præscriptionem etiam immemoriam jus instituendi aut conferendi activè vel passivè ipsis competere potest. Nec obstat trita Juris MAXIMA: *Viâ præscriptionis immemorialis obtineri potest, quod potest viâ privilegii.* Nam id solum verum est, si persona sit capax possidendi; jam verò laicus est incapax possidendi jus instituendi vel conferendi, ut potest merè spirituale.

6. C. 5. Decernit Pontifex: „ Quia in
 „ omni gente, qui facit justitiam, acceptus
 „ est Deo, nec Sanctuarium Dei jure communi
 „ venit hæreditario possideri, ut Episcopi
 „ viros religiosos, honestos & literatos
 „ undecunque originem duxerint, in Ecclesia
 „ clesiis præsertim Majoribus instituere
 „ non postponant. Per quod tamen non
 „ prohibetur fundari beneficia, quæ sint de
 „ bita personis ex certa familia vel certo
 „ loco oriundis, i. e. juxta stylum Curia

teste *Corra. Praxis Benef. l. 2. c. 10. n. 49.*
 ortis seu natis. Hinc hodie, non obstante
 iure antiquo, non sufficit, ut quis originem
 ducat ex eo loco, unde maiores ejus fue-
 rint, v. g. Pater, vel Avus, ad hoc, ut dica-
 tur e tali loco oriundus; cui consonat Con-
 stitutio INNOC. XII. *Speculatores.*

7. C. 7. „Prælati, ad quem pertinet
 donatio Dignitatum ac Præbendarum
 in Ecclesia, ipsas recipere non potest à se-
 ipso, cum inter dantem & accipientem
 debeat esse distinctio personalis; sed nec
 ab alio, cum jus conferendi alius non
 habeat. Ratio hinc adducta, licet gene-
 raliter vera non sit, juxta dicta in *Nucl.*
Theol. Exam. 2. n. 13. §. Quamvis, ex spe-
 ciali tamen juris dispositione ad evitan-
 dam ambitionem generaliter tenet in be-
 neficialibus, ut nemo possit per se vel per
 substitutum sibi ipsi conferre beneficium,
 in eo instituere, ad illud seorsim se eligere
 vel præsentare; quamvis possit ad vota
 aliorum eligentium vel patronorum ac-
 cedere, ut dictum *L. J. T. 6. §. 2. n. 3.*

8. II. *In 6. h. t. c. 1.* decernit Pontifex:
 „Etià Capitulum Sede vacante beneficia
 ad collationem Episcopi spectantia con-
 ferre non possit; præsentatos tamen
 à Patronis, si idonei sint, admittere
 potest & eos instituere. Item C. 2. Si is,

„ ad quem præsentatio in Parochiali Ec-
 „ clesia pertinet, quempiam præsentet in
 „ Sacris non constitutum, ipsum, dum-
 „ modo sit idoneus & infra tempus à jure
 „ statutum ad Ordines, quos Ecclesiæ cu-
 „ ra requirit, possit promoveri, Pontifex
 „ mandat admitti. Nihilominus Trident.
sess. 7. de Ref. c. 13. decernit: „ Ut præsen-
 „ tati vel nominati ad quævis beneficia
 „ Ecclesiastica non instituantur nec con-
 „ firmentur, nisi fuerint prius à locorum
 „ Ordinariis examinati & idonei reperi.
 Quod pro forma requiritur ad Institutio-
 nem collativam in beneficiis curatis, jux-
 ta Trident. *sess. 25. de Ref. c. 9.* in simpli-
 cibus verò non est de necessitate, juxta
Reiffenst. b. t. n. 21.

TITULUS VIII.

*De Concessione Præbendæ & Ecclesiæ
 non vacantis.*

I. Beneficia tripliciter censentur vacare,
 vel *de facto tantum*, ut si quis retento
 titulo amittat possessionem, v. g. per vio-
 lentam expulsionem aut coactam renun-
 tiationem; vel *de jure tantum*, ut si quis
 ex juris dispositione, v. g. ob crimen, af-
 secutionem pacificam beneficii incom-
 patibilis, sententiam Judicis &c. est pri-
 vatus